

ENLi seisukohad parlamentaarse kuulamise teemal „Noorte sisenemine tööturule ja ettevõtlikkus“

Vabariigi Valitsus võttis eelmise aasta lõpus vastu noortevaldkonna arengukava 2014 – 2020. Arengukava, lähtudes noorte seisundist ja Eesti seatud eesmärkidest, on perioodil 2014-2020 võtnud noortevaldkonnas fookusesse järgmised sihid:

- Rohkem võimalusi loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks.
- Ebavõrdsete olude mõju vähendamine noore arenguvõimalustele ja tõrjutuse vältimine.
- Aktiivne osalus kogukonnas ja otsustes.
- Edukus tööturul.
- Kvaliteetne noortepoliitika ja noorsootöö.

Nende sihtideni jõudmine nõuab iga noortevaldkonnas tegutseva organisatsiooni pühendumist ja järjepidevat tööd, sidumist enda eesmärkidega ning süsteemset koostööd partneridega. Kultuurikomisjon korraldab kaks parlamentaarset kuulamist, kus ühises arutelus selguksid valdkondadeülese koostöö võimalused ja kitsaskohad ning proovitakse leida parimaid lahendusi, et aidata kaasa noortevaldkonna arengule. 18. märtsil kuulatakse, kas erinevad osapooled toetavad piisavalt noorte loome- ja arengupotentsiaali avanemist, tööturule sisenemist ning omaalgatuslikku ettevõtlikkust.

ENL näeb, et noorte loome- ja arengupotentsiaali avanemise, tööturule sisenemise ning omaalgatusliku ettevõtlikkuse toetamiseks, on vaja tähelepanu pöörata mitmetele asjadele:

- **Formaalhariduse paradigma vajab muutust ning ühiskond peab rohkem väärtustama vabatahtlikku tööd.** Tänapäevane Eesti formaalharidussüsteem on faktipõhine ega vasta täielikult tööturu vajadustele. See tähendab ainult kuiva raamatutarkuse tuupmist, mis omakorda pärsib noorte loovuse ja praktiliste oskuste arengut. ENLi koostööpartner Eesti Õpilasesinduste Liit on nimetatud probleemi sõnastanud enda 2010 oktoobris vastu võetud ja 2012 novembris viimase uuenduskuuri läbinud haridusplatvormis järgmiselt: *„Õpikeskkond on orienteeritud liigselt faktidele ja nende äraõppimisele, seega vähem seletamisele, põhjendamisele ja arusaamisele“*. Ka ENL näeb seda probleemina ning esitab seetõttu enda 2010. aastal vastu võetud noortepoliitika platvormis mitu lahendust: *riiklik õppekava peab muutuma senisest enam praktiliste oskuste omandamisele keskenduvaks ning valik- ja vabaainete maht nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis peab oluliselt suurenema, kusjuures valikute tegemine peab olema üldjuhul õpilase pädevuses; noorte loovust ja iseseisvat mõtlemist arendavaid algatusi tuleb toetada; kõrgharidusastmes tuleb suurendada praktika võimalusi, arendada karjäärinõustamist, muuta kõrgharidus ühtlasemalt kvaliteetseks ning suurendada üliõpilaste teadlikkust ja huvi siirduda erialasele*

tööle. Viimaste aastate haridusreformidega on edusamme tehtud, kuid sellest ei piisa. Üks võimalusi on suurem formaal- ja mitteformaalhariduse ühendamine. Koolides tuleb rohkem rõhku panna mitteformaalse hariduse võimalustele, väljaspoolt koolisüsteemi omandatud teadmiste arvestamisele õppekavade täitmisel ning ülikooli sisseastumisel. Nii koolides kui ka ühiskonnas laiemalt tuleb rohkem väärtustada vabatahtlikku tegevust ning läbi selle saadud kogemusi. Vabatahtlikku tegevust tuleb rohkem tutvustada, vabatahtlikke tuleb rohkem tunnustada ja tööandjad peaksid arvestama töötajate värbamisel ka vabatahtliku tegevuse käigus omandatud teadmisi, oskusi ja kogemusi. Koolisüsteemi muutus ja vabatahtlikkuse suurem väärtustamine aitab otseselt kaasa arengukava üldeesmärgi täitmisele: *noorel on avarad võimalused arenguks ja eneseteostuseks, mis toetab sidusa ja loova ühiskonna kujunemist.*

- **NEET-noored: nendeni jõudmine ning järjele aitamine.** Noorte tööhõive probleemi lahendamiseks on viimastel aastatel väga jõudsalt tegeletud. Hoolimata sellest näeb ENL seda aktuaalse teemana ning kõige problemaatilisemana selles NEET-noori. Esiteks on segane NEET-noorte mõiste. NEET tähendab *Not in Employment, Education or Training* ja selle all mõistetakse noori, kes on ühiskonnast välja tõrjutud. Samas hõlmab täna see mõiste ka vabakutselisi noori, vabatahtlike noori ning noori, kes on rasedus-, sünnitus- või lapsehoolduspuhkusel. Näiteks vabakutselisele noorele, kes aktiivselt tegutseb enda valdkonnas, polegi vaja enda tööturule sisenemisele eesolevate takistuste kaardistust. See näide näitab väga selgelt, et NEET-noorte definitsioon ja spetsiifika tuleb uuesti läbi mõelda. Lisaks mõistele, puudub kindel arusaam sellest, läbi mis kanalite, milliste meetodite ning kuidas NEET-noorteni jõuda, et tõrjutust vähendada. Samuti peab lisaks NEET-noortega tegelemisega panema üha suuremat rõhku ennetustegevustele, mis vähendaksid noorte riske sattumaks NEET-noorte kategooriasse. Tõrjutuse vähendamiseks ja tulemuslike ennetustegevuste elluviimiseks on vajalik laialdane mitmete osapoolte koostöös tehtav analüüs ning sellele toetuses läbimõeldud ja suunatud tegevuste elluviimine. On suur rõõm tõdeda, et noortegarantii raames juba tegeletakse sellega, kuid see küsimus vajab põhjalikumalt sissevaadet terve ühiskonna poolt, et vältida tulevikus selliste gruppide teket. Analüüsi tulemusena sündinud järeldused peavad jõudma nii seadusandlusesse kui ka tegema korrekture riigi rahakotis. Põhjalik ülevaade NEET-noortest aitab kaasa tõrjutuse riski vähendamisele noorte hulgas ehk arengukava alaeesmärk 2 täitmisele.

- **Noorte nägemusest tööturule sisenemise riskidest ja võimalustest, ettevõtlikkuse arendamisest koolis ja väljaspool kooli ning võimalustest olla ise endale tööandjaks.** 2013. aasta sügisel toimus üle-eestiliselt 15 maakonnas osaluskohtumised, kus erinevad Eesti noored arutlesid muuhulgas tööpuuduse ja kohaliku algatuse soodustamise üle. Väljavõtte üle-eestilisest lõppraportist:

I NOORTE TÖÖPUUDUS KOVIS

Probleemid

- *Noortel puudub töökogemus*
- *Noortel pole tutvusi, kelle kaudu tööle saada*
- *Noortel napib julgust, et ennast kuhugi tööle pakkuda*
- *Teatud ametitele (müüjad, koristajad, jne) on negatiivsed hoiakud ja eelarvamused*
- *Koolides puudub professionaalne karjääriõpetus*

- *Formaalharidus on liialt teoreetiline*
- *Kutsehariduse maine madal*
- *Alaealiste tööle võtmine on keerukas*
- *Vähe hooajatöid ja osalise koormusega tööd*
- *Noorte vähene teadlikkus võimalustest (nt õppimisvõimalustest, toetusvõimalustest, noortele suunatud projektidest, Töötukassa teenustest).*
- *Perekondlikud põhjused (nt noorel on laps, kellel ei ole lasteaiakohta või on vahetustega töö ja ei saa töötada hilistel töötundidel, kuna elukaaslane töötab välismaal ja keegi ei saa aidata lapsehoidmisel).*
- *Pole haridusele vastavat töökohta kodukohas.*

Lahendused

- *Külalisloengud koolides ja noortekeskustes: ettevõtjad, Töötukassa, oma ala spetsialistid jt.*
- *Kooli poolt korraldatud õppekäigud ettevõttesse, töö- ja haridusmessidele nt Teeviit, osalemine tudengi- ja töövarjupäevadel jmt.*
- *Kvaliteetne karjääriõpetus koolidesse.*
- *Tuleb tugevdada kutsekoolide mainet.*
- *Anda noortele rohkem infot sellest, milliseid ameteid oleks kasulik õppida pärast põhikooli või keskkooli. Noorteni tuleks viia rohkem majandusuudiseid ning kõike, mis seonduv tööturuga ning tööturul läbilöömisega.*
- *Kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja aitab üles leida need noored, kes ei ole millegagi hõives (nt ei õpi, ei tööta).*
- *Rohkem koostööd Töötukassa, koolide, noortekeskuste ja omavalitsuste vahel.*
- *Õpilasmaleva kohtade arvu suurendamine.*
- *KOVID võiksid rahaliselt ettevõtteid toetada, et nad noortele rohkem praktikakohti looksid.*
- *Töötule noorele sobiks kogemuse saamiseks osaleda vabatahtlikult projektides ning sündmustel.*
- *Koolid võiks tunnustada neid õpilasi, kes teevad midagi väljaspool kooli. Võiks minna kirja ka lõputunnistuse (õpilasesindused, noortekogud, projektid, suuremad saavutused).*

II NOORTE OMAALGATUSE SOODUSTAMINE KOHALIKUS KOGUKONNAS

Probleemid

- *Noortel pole piisavalt infot, kuhu oma heade mõtetega pöörduda ning kui teatakse, kuhu pöörduda, siis ei ole jällegi selleks julgust.*
- *Üritused pole piisavalt kutsuvad ning need korraldatakse noorte eest ära. Noored on harjunud sellega, et kõik ette-taha ära tehakse.*
- *Pole kohta, kus oma ideid arendada ning üritust läbi viia (näiteks noortekeskus).*
- *Noortekeskused pole atraktiivsed kohad vanematele noortele.*
- *Puudulik transpordikorraldus*
- *Kriitika ebaõnnestumise korral*
- *Aktiivse juhi puudumine*

- Kaaslaste negatiivne arvamus omaalgatusest
- Puudulikud meeskonnatöökused
- Erinevate meediumite laialdane populaarsus noorte seas – telefonid, arvutid, ipadid jms.
- Koolivälilist tegevust ei toetata (osalemine huviringides, nõ mitteformaalses õppes ei ole seotud tänapäeva kooliprogrammiga).

Lahendused

- Huvijuhid ja noorsootöötajad peaksid noori julgustama, mitte neile ise erinevaid asju korraldama ja sealjuures nad tihti ise ei teagi, mida noored tahavad.
- Koduseid töid vähem anda, kuna kust muidu noored selle aja peaksid võtma, et midagi muud peale kooli teha.
- Täiskasvanud võiksid olla noorte ideede suhtes positiivsemad ja vastuvõtlikumad.
- Noorsootöötajad, huvijuhid või ekstra projektide jaoks mõeldud inimesed peaksid noortele andma ja pakkuma tuge projektide kirjutamisel ja teostamisel.
- Võiks esile tuua teiste noorte kogemusi ja häid näiteid koos õnnestumiste ja ebaõnnestumistega, kogemusi noortelt noortele. Sealhulgas on oluline tuua välja ka selliseid väikseid omaalgatusi, mida on tehtud ilma rahaliste vahenditeta.
- Õpilasesindusi tuleks rohkem tunnustada ning esile tõsta ja oluline oleks ka eakaaslaste toetus ning tunnustus.
- Koolidesse rohkem õppetegevust mitmekesistavaid tegevusi, nt oma ala praktikud koolidesse, majandusõpet andma siiski seda valdkonda tundev ja selles praktiseeriv inimene (õpilasfirmade tegevuse arendamiseks). Rohkem esinema ka neid, kes räägiks oma edusammudest ja just selliselt, et räägitaks just neist rasketest hetkedest ja ebaõnnestumistest edu saavutamisel. Seeläbi tekiks noortel teadmine, et ebaõnnestumine on kogemus ja viib edule.
- Tunnustamine – tunnustada ka neid kes tegelevad paljude asjadega väljaspool kooli. Alati ei pea sellest kool kasu saama. Noortel on vaja ka kõige pisema asja suhtes tunnustust, et tal tekiks kindlustunne.
- Jagada infot nii, et saavad aru nii noored kui täiskasvanud.
- Kooliprogrammides suurendada suhtlemisuskust, esinemisuskust. Arvestada noorte koolikoormust – pikad päevad, arvestuste ja eksamite aeg.
- Noorsootöötajate ja huvijuhtide suurem koostöö. Noorsootöötaja teab, mis koolis toimub ja vastupidi.
- Lastevanemate teadlikkuse tõstmine. Lapsevanemad ei tohiks sundida lapsi osalema huviringides, kui lapsed seda ise ei taha ja saada aru lapse võimetest. Kui lapsele on pandud suured kohustused, siis tekib noorel trots. Noorele peab meeldima oma hobidega tegeleda ja see ei tohi olla väsitav ega kohustuslik. Noor peab tahtma oma hobiga tegeleda ja aru saama, et kui teha asju südamega, siis see teeb headmeelt nii endale kui ühiskonnale.
- Noortevolikogul on tähtsus kohaliku elu arendamisel. Tehakse koostööd kool-kodu-noortekeskus-omavalitsus. Noortele selgitatakse otsuste tagamaid laiemalt, noortevolikogu töösse on regulaarselt kaasatud kooli esindaja ja omavalitsuse esindaja.

- Koostöö huviringjuhtide, noortekeskuste, kooli, lapsevanemate ja omavalitsuse vahel. Väikeste kogukondades on oluline kõikide eagruppide kaasatus omavalitsuse tegevusse. Noored saavad eduelamuse oma hobiga tegelemisest, ta on kaasatud kogukonna tegevustesse ja arengusse. Noor tunneb end vajalikuna.
- Ühiskonna heakskiit noortele aktiivsetele inimestele oleks kindlasti motivaatoriks ja eeskujuks uutele.
- Toodi välja, et lahenduseks võiks olla õige meeskonna ehitamine aktiivse noore ümber, Noored Kooli programm võiks samuti propageerida ja eeskju näidata aktiivse elustiiliga noorte hulgas. Potentsiaalsele noorele võiks leida mentori, et aidata tema tõelist potentsiaali maksimaalselt ära kasutada.
- Luua maakondlik Noorte Ideedepank, kuhu igaüks saaks oma ideid kas anonüümselt või avalikult postitada. Tegemist väärivad ideed tehakse koostöös ettevõtjate ja huvilistega ära.
- Luua noortele meelepäraseid tegevusi. Arvutihuvilistele korraldada öö-WLAN.
- Vabatahtliku töö infotunde koolides läbi viia

Estonian National
Youth Council

Reg nr: 80174062

Estonia pst 5a
Tallinn 10143

Tel: +372 661 6487
Fax: +372 630 6578

E-mail: enl@enl.ee
<http://www.enl.ee>

Swedbank
a/a: 221020678903